

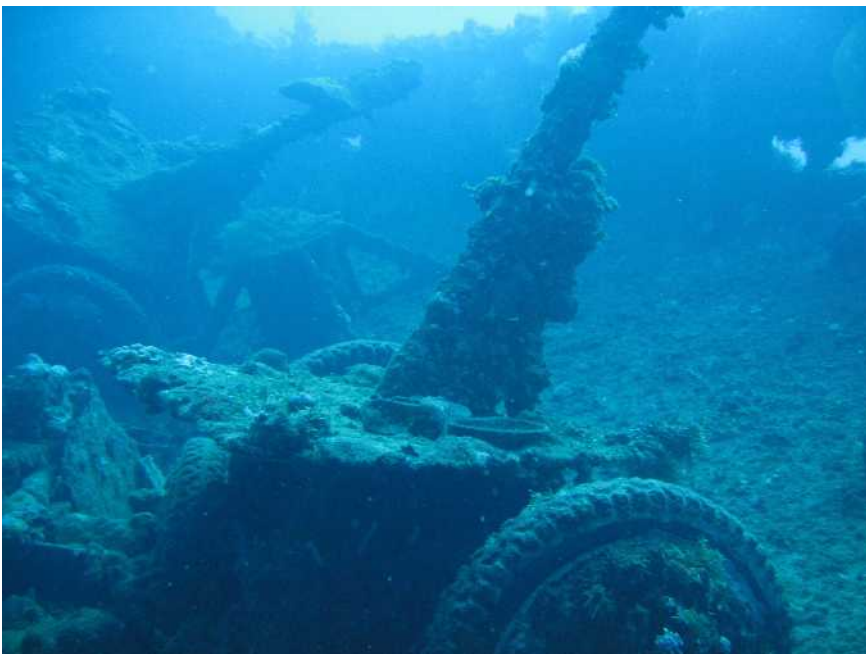
Hylkyjä II:sta maailmansodasta Mikronesiassa

Sanna Eldén-Pehrsson

Toisessa maailmansodassa japanilaisen keisarillisen laivaston tukikohta oli Karoliineilla, Chuuk Lagoonissa, lähellä maapallon päivämerenrajaa. Se kohtasi samanlaisen tuhon kuin amerikkalainen Tyynenmeren tukikohta Pearl Harbour. Syrjäinen atolli sai olla sodan jälkeen omissa oloissaan, kunnes vuonna 1969 kuuluisa valtamerentutkija Jacques Cousteau kävi paikalla. Hänen sukellusryhmänsä kartoitti ensimmäistä kertaa Truk Lagooniksi tuolloin kutsuttua laguunia.

Jacques Cousteaun tutkimuksien tuloksia kuvattiin televisioon. Dokumentti esitettiin katsojille vuonna 1971. Ohjelmassa esiteltiin japanilaisen keisarillisen laivaston laivojen hylkyjä, jotka olivat myös tuhansien sotilaiden hautoja. Aavemaiset luurangot ja aidot sotahistorialliset esineet, vielä koskemattomana alkuperäisillä paikoillaan, herättivät kiinnostusta. Paikalle alkoi tulla hylkysukeltajia kaikkialta maailmasta.

Suojeltu laguuni sodan muistomerkkinä

Kuva 1: Aseet ja kalusto jäivät niille sijoilleen alusten upotessa. Syvällä olevat hylät eivät ole vielä kokonaan kasvullisuuden peitossa ja kirkkaassa vedessä on hyvä näkyvyys. Kuva Jari Nurmi.

Mikronesiassa, Chuukin osavaltiossa sijaitseva atolli koostuu 15 suuresta saaresta ja parista sadasta pienemmästä. Alueen halkaisija on vain vajaat 100 kilometriä.

Kaukaisia saaria valtamerillä pidetään paratiiseina, mutta Mikronesiassa ei turisteja käy. Tyynenmeren asukkaat tietävät, että siellä sataa ”koko ajan”. Sijainti lähellä päiväntasaajaa ja paikalliset tuuli- ja meriolosuhteet takaavatkin runsaita sateita, eikä auringonpahteisia hiekkarantoja juuri ole vulkaanisilla saarilla. Chuuk-

kin laguunilla käy vuosittain paikallisen arvion mukaan noin 5000 vierasta, joista 3500 on sukeltajia ja loput – lähetyssaarnaajia!

Nähtävyys, joka vetää puoleensa hylkysukeltajia, on aikaisemmalta nimeltään Truk Lagoon, nykyisin Chuuk Lagoon. Pinnan alla on uponneita sota-aluksia verraten pienellä alueella eniten maailmassa. Haaksirikkoutuneiden laivojen, lentokoneiden ja sukellusveneiden ammusten repimät hylät ovat vuosien saatossa muuttuneet koralliriutan valtaamiksi ”laivariutoiksi”. Nyt ne kuhisevat elämää.

*Kuva 2: Hylät ovat turvallisia piilopaikkoja kaloille. Tässä kuvataan yllätettyä kalaparvea pakene-
massa. Kuva Jari Nurmi.*

Operation Hailstone

Japanilaisen laivaston taistelulaivat, lentotukialukset, hävittäjät ja kymmenet huoltoalukset upotettiin toisessa maailmasodassa kolmen päivän aikana. Operaation koodinimi oli ”Operation Hailstone”. Amerikkalaiset tekivät lentokoneilla yllätyshyökkäyksen syrjäiseen kohteeseen, jonka uskottiin olevan turvassa pommituksilta. Meren pohjaan tallentui aito kuva merivoimien arjesta: miten rahtia kuljetettiin, millaisella kalustolla huoltoa ja muonitusta hoidettiin ja mitä merimiehet tekivät.

Tukikohdan turvallisuuteen oli luotettu sen etäisen sijainnin takia. Se ei kuitenkaan ollut enää saavuttamaton, kun amerikkalaiset joukot valtasivat Marshallin saaret ja alkoivat tehdä hyökkäyksiä

sieltä käsin. Chuukiin hyökättiin 17.2.1944. Japanilaiset saivat turvaan tärkeimmät taistelualuksensa, mutta huoltoalukset jäivät tulituksen armoille.

Voitettu alue eristettiin japanilaisen huollon ulottumattomiin, kun liittoutuneet hyökkäsivät edelleen Japania kohti. Trukin laguunille jääneet japanilaisjoukot jäivät oman onnensa nojaan. Tuhansilta ihmisiltä loppui ruoka, niin sotilailta, rakennustöihin tuoduilta työleiriläisiltä kuin paikalliselta väeltä. Nälänhätä kesti pitkään. Osa saarelaisista selvisi hengissä keräämällä hätäravinnoksi kelpaavia kasveja. Atollin toipuminen kesti kauan, eivätkä sotaan liittyvät muistot ole kovinkaan valoisia.

Paikallinen nuorimies Kimiuo Aisek oli 17-vuotias, kun hän joutui laivaston hävittämisen silminnäkijäksi 1944. Osoittautui, että hänellä oli ns. valokuvamuisti ja tarkka tieto vuosien takaisista tapahtumista. Hänen avullaan 1970-luvun puolivälissä onnistuttiin suurin osa hyllyistä paikallistamaan.

Ennen Jacques Cousteaun tuloa laivat olivat saaneet maata pohjassa kenenkään koskematta. Saarten asukkaat kuitenkin tiesivät kertoa, että Cousteaun ryhmä oli kerännyt mukaansa kaiken arvokkaan irtaimiston sukeltamistaan hyllyistä.

Hylt ja "Minimum Impact Diving"

Laguuni ja sen toisen maailmansodan muistoista kertova vedenalainen maailma kaikkine hylkyineen on julistettu muistomeriksi lailla nro 21–. 5 vuonna 1971. Se on valtiovallan suojeluksessa ja sitä hoidetaan. Sukeltaminen kohteisiin on luvanvaraista. Sukellusluvan saa osavaltion lisenssillä toimivista sukelluskeskuksista. Lupa maksaa ja raha tilitetään valtiolle. Valtuutetut sukellusliikkeet myös valvovat, minikälaisia sukeltajia hyllyillä käy, ja miten niissä käytetään.

Jotta hylt kestäisivät toistuvat sukeltajien vierailut, on kehitelty veneiden ankkureita hylkyjä säästäviksi, hiottu ankkurointitekniikkaa ja koulutettu hylkysukelluksiin erikoistuneita sukellusoppaita. Menettely liittyy saksalaisen ympäristöaktivisti Klaus Lindemannin aloittamaan kampanjaan, "Minimum Impact Diving". Ajatuksena oli, että sukellusturismilla olisi

Kuva 3: Syvimät sukellukset tehtiin aamupäivällä ja sitten pidettiin tauko maissa ennen iltapäivän matalampia kohteita. Kirjoittaja on tutustumassa Tonowasin saareen. Kuva Jari Nurmi.

mahdollisimman vähän vaikutusta laguuniin ja siellä oleviin hylkyihin. Sukelluskohteiden periaatteisiin kuuluu, ettei niihin kosketa, vaan ainoastaan katsellaan.

Kuva 4: Hylkyjen kansirakenteet ovat lähempänä pintaa ja saavat enemmän valoa. Niissä elää loputon kirjo koralliriutan kasvi- ja eläinlajeja. Kuva Jari Nurmi.

Tehokas keino hylkyjen säästämiseksi on kaikenlaisen tavaran ehdoton, lakisääteinen nostokielto. Suojelluista hylkyistä ei saa ottaa minkäänlaisia esineitä eikä vainajiin liittyviä reliikkejä. Lain noudattamista tukee 20.000 \$ sakko, jonka matkamuistoja hylkyistä mukaansa ottanut vierailija maksaa valtiolle.

Suojelu

Chuukin laguunia suojeleva lainsäädäntö on ollut ensimmäisiä meren pohjan nähtävyyksiin huomiota kiinnittäviä lakeja. Vuosikymmeniä myöhemmin, vuonna 2001, Unesco neuvotteli kansainvälisen sopimuksen vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelemiseksi.

Sotilaalliseen toimintaan liittyneet nuoremmat hylkyt ovat sen maan oikeuskäytäntöjen piirissä, joka on omistanut uponneen aluksen. Siitä syystä hylkyjä suojaavat asianomaisen maan lait.

Sodanaikaisia hautoja koskee erillinen suojeleminen. Joissakin tapauksissa myös hylkyjen katsotaan olevan sotahautoja. Chuukissa vainajien jäännöksiä kerättiin pois vasta vuonna 1984. Japanilaiset nostivat tuolloin lähes kaikki luut ja järjestivät niille juhlanan polttohautauksen. Hylkyjen katsotaan sil-

*Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2009. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2009. This document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>.*

ti olevan edelleen hautamuistomerkkejä. Itse asiassa nosto-operaatiosta huolimatta ruumiita on vielä jäänyt erityisen hankaliin paikkoihin hylkyjen sokkeloissa. Valkoisina hohtavat pääkallot sykähdyttävät niitä taitavia sukeltajia, jotka pystyvät tunkeutumaan näihin vaikeapääsyisiin osiin synkillä hyllyillä.

FM Sanna Eldén-Pehrsson on jatko-opiskelija ja työskentelee Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitoksella museologiassa ja arkistossa.

Lähteet:

Fritz, Mason. Director of Tourism, Chuuk State. Suulliset tiedot tammikuussa 2009.

Mikronesian (Mikronesian liittovaltion) lainsäädännön informaationsivusto.
http://www.fsmlaw.org/chuuk/code/title25/T25_Ch08.htm Käytetty viimeksi 22.3.2009.

Museoviraston sivusto. Tiedote ” Vedenalaisen kulttuuriperinnön kansainvälinen suojeleminen edistyy. Kirjoittaja: Maija Fast, museovirasto, Suomen merimuseo” <http://www.nba.fi> Käytetty viimeksi 22.3.2009.

The official website of the Blue Lagoon Dive Shop in Truk Lagoon Federated States of Micronesia.
<http://www.truk-lagoon-dive.com/news.htm#KimiuoKlaus> Käytetty viimeksi 5.4.2009.

Ulkoasiainministeriön sivusto, Maat A – Z. <http://formin.finland.fi/> Käytetty viimeksi 5.4.2009.

Unescon sivusto. Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage – 2001.
<http://portal.unesco.org/> Käytetty viimeksi 5.4.2009

Wikipedia, vapaa tietosanakirja. Truk Lagoon. http://en.wikipedia.org/wiki/Truk_Lagoon. Käytetty viimeksi 29.3.2009.